

Wyrok z dnia 1 grudnia 1999 r.

I PKN 426/99

Nauczycielowi nie przysługuje jednorazowo urlop dla poratowania zdrowia w łącznym wymiarze trzech lat przewidzianym w art. 73 ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz. U. z 1997 r. Nr 56, poz. 357 ze zm.).

Przewodniczący: SSN Roman Kuczyński, Sędziowie SN: Walerian Sanetra, Jadwiga Skibińska-Adamowicz (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 1 grudnia 1999 r. sprawy z powództwa Kazimierza K. przeciwko Centrum Kształcenia Praktycznego w N.S. o udzielenie urlopu zdrowotnego, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Zielonej Górze z dnia 17 maja 1999 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Rejonowy w Nowej Soli wyrokiem z dnia 15 kwietnia 1999 r. oddalił powództwo Kazimierza K. przeciwko Centrum Kształcenia Praktycznego w N.S. o nakazanie udzielenia urlopu zdrowotnego od 1 marca do 31 sierpnia 1999 r. Ustalił, że od 1 września 1992 r. do 30 czerwca 1996 r. powód pracował jako nauczyciel zawodu w Zespole Szkół Elektrycznych w N.S., po czym od 1 lipca 1996 r. przeszedł do pracy w tym samym charakterze w pozwanym Centrum Kształcenia Praktycznego. W dniu 24 stycznia 1998 r. powód otrzymał płatny urlop dla poratowania zdrowia na czas od 29 stycznia do 29 kwietnia 1998 r., a następnie na okresy: od 30 kwietnia do 31 sierpnia 1998 r., od 1 września 1998 r. do 28 stycznia 1999 r. oraz od 29 stycznia do 28 lutego 1999 r. Za każdym razem udzielenie powodowi urlopu odbywało się w sposób wyraźny, mianowicie otrzymywał on zaświadczenie pracodawcy potwierdzające prawo do urlopu. W dniu 24 lutego 1999 r. Komisja Lekarska przy ZOZ [...] w N.S. wystawiła zaświadczenie [...], stwierdzając w nim, że stan zdrowia powoda wy-

maga jego powstrzymania się od pracy w czasie od 1 marca do 31 sierpnia 1998 r. Powód przedstawił to zaświadczenie pracodawcy, który – jak przyjął Sąd Rejonowy – „bezzasadnie wydał powodowi zaświadczenie o prawie do dalszego urlopu” w czasie od 1 marca do 31 sierpnia 1999 r. Kiedy pozwany zorientował się, że popełnił błąd i że powód nie ma prawa do dalszego urlopu, odmówił jego udzielenia.

Zdaniem Sądu Rejonowego, odmowa udzielenia urlopu przez pozwanego nie była sprzeczna z prawem, gdyż brak było podstawy materialnoprawnej do jego udzielenia. Uprawnienie powoda nie można bowiem wywodzić z faktu otrzymania przez niego zaświadczenia pracodawcy o prawie do urlopu w czasie od 1 marca do 31` sierpnia 1999 r., skoro z art. 73 ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela wynika, że trzyletni łączny wymiar urlopu dla poratowania zdrowia nauczyciela dotyczy sumy pojedynczych, maksymalnie rocznych urlopów udzielanych na podstawie art. 73 ust. 1 tej Karty. Ze strony pracodawcy omyłką było udzielenie urlopu zdrowotnego od 28 stycznia do 28 lutego 1999 r.

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Zielonej Górze wyrokiem z dnia 17 maja 1999 r. oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Rejonowego. Stwierdził, że podziela w całości ustalenia faktyczne i rozważania prawne zawarte w zaskarżonym wyroku, a ponadto odrzucił zarzut powoda, jakoby pracodawca „świadomie i podstępnie” wprowadził go w błąd, stwierdzając, że posiada uprawnienia do dalszego płatnego urlopu dla poratowania zdrowia. Sąd Okręgowy powołał się w tej kwestii na dwa pisma pozwanego do powoda: z dnia 26 lutego 1999 r. oraz z dnia 4 marca 1999 r. W ocenie Sądu Okręgowego ich treść wskazuje jednoznacznie na to, że gdy pozwany spostrzegł swój błąd, poinformował niezwłocznie powoda o nieudzieleniu mu „dalszego urlopu”, tj. od 1 marca 1999 r., i wyjaśnił, że urlop dla poratowania zdrowia może być udzielony na okres do jednego roku. Ponadto, wezwał powoda do stawienia się do pracy, na co powód nie zareagował.

W kasacji od powyższego wyroku powód zarzucił naruszenie art. 73 ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela wskutek przyjęcia, że wskazany w tym przepisie łączny wymiar urlopu dla poratowania zdrowia nauczyciela nie dotyczy okresów następujących bezpośrednio po sobie, a także naruszenie art. 328 § 2 KPC przez dowolne ustalenie, że udzielane powodowi osobnymi decyzjami urlopy dla poratowania zdrowia na następujące po sobie okresy stanowiły pojedynczy urlop, o którym mowa w art. 73 ust. 1 Karty Nauczyciela. Zdaniem skarżącego, wykładnia językowa art. 73 ust. 3 powołanej ustawy wymaga zwrócenia uwagi na to, że w wy-

mienionym przepisie jest mowa o łącznym wymiarze „urlopu” (a nie „urlopów”), który nie może przekroczyć 3 lat, a zatem przepis ten nie może dotyczyć – jak w rozpoznawanej sprawie – kilku okresów urlopu następujących po sobie bezpośrednio.

Gdyby jednak przyjąć, że według Sądu Okręgowego na „pojedynczy urlop” mogą się składać „osobne i kolejno następujące po sobie decyzje pozwanego o urlopie dla powoda”, to w zaskarżonym wyroku brak jest wskazania faktów i dowodów, na których podstawie Sąd Okręgowy oparł tego rodzaju ocenę, a jest to okoliczność istotna, gdyż od jej ustalenia i rozważenia zależy, czy pozwany mógł cofnąć swoją ostatnią decyzję o udzieleniu powodowi omawianego urlopu.

Przytaczając powyższe argumenty i zarzuty powód wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Istota sporu w sprawie sprowadza się do kwestii stosunku zachodzącego między przepisami ust. 1 i ust. 3 art. 73 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 1997 r. Nr 56, poz. 357 ze zm.), mianowicie: czy okresy rocznych urlopów dla poratowania zdrowia, o których stanowi art. 73 ust. 1 tej Karty, mogą następować bezpośrednio po sobie, byleby tylko nie przekroczyły dopuszczalnego trzyletniego wymiaru urlopu wymienionego w art. 73 ust. 3 ustawy, czy też musi występować między nimi przerwa.

Bliższa analiza postanowień art. 73 Karty Nauczyciela pozwala zauważyć, że reguluje on kilka zagadnień. Przede wszystkim wynika z niego, że po przepracowaniu co najmniej pięciu lat w szkole, w pełnym wymiarze zajęć, powstaje dla nauczyciela prawo do płatnego urlopu dla poratowania zdrowia (ust. 2 w związku z ust. 1), które może być zrealizowane, gdy komisja lekarska uprawniona do orzekania w sprawach urlopów zdrowotnych nauczycieli stwierdzi, że stan zdrowia nauczyciela wymaga powstrzymania się od pracy w celu przeprowadzenia zaleconego leczenia (ust. 1). Łączny wymiar urlopu dla poratowania zdrowia nie może przekraczać trzech lat w okresie całego zatrudnienia (ust. 3). Realizacja prawa do urlopu następuje w wyniku udzielania nauczycielowi przez dyrektora szkoły urlopu na okres do jednego roku (ust. 1).

Należy uznać trafność spostrzeżenia skarżącego, że treść art. 73 ust. 1 Karty Nauczyciela rozważana w oderwaniu od pozostałej części regulacji nie sprzeciwia się

temu, by dyrektor szkoły udzielił nauczycielowi na przykład trzema decyzjami trzech płatnych, następujących po sobie urlopów w wymiarze do jednego roku każdy. Jednak z takim rozumieniem wymienionego przepisu pozostają w sprzeczności wyniki wykładni funkcjonalnej i celowościowej, którą należy zawsze stosować, gdy wykładnia gramatyczna przepisu nie prowadzi do wyjaśnienia jego sensu.

Z art. 73 ust. 1 ustawy wynika, że urlop dla poratowania zdrowia ma umożliwić nauczycielowi przeprowadzenie zaleconego leczenia, wymagającego powstrzymania się od pracy. Nie można przyjąć, że wskazany w tym przepisie okres powstrzymania się od pracy „do jednego roku” został ustanowiony bez uzasadnienia medycznego i prawnego. Przede wszystkim wyrażenie „do jednego roku” oznacza „nie więcej niż rok” i oznacza zarazem, że po tym czasie nie może być udzielony nauczycielowi kolejny urlop „do jednego roku”. Między kolejnymi okresami urlopu musi bowiem występować przerwa. Gdyby z wskazanego wyrażenia nie wynikało ograniczenie prawa nauczyciela do jednorazowego skorzystania z urlopu dla poratowania zdrowia w pełnym trzyletnim wymiarze, to zastrzeżenie „do jednego roku”, z którym wiąże się obowiązek dyrektora szkoły udzielenia urlopu, byłoby zbędne. W związku z tym przepis art. 73 ust. 3 Karty Nauczyciela należy rozumieć w ten sposób, że przewidziany w nim „łączny wymiar urlopu”, który „w okresie całego zatrudnienia nie może przekraczać 3 lat”, nie może być zrealizowany jednorazowo.

Na rzecz poprawności przedstawionej wykładni przemawia także regulacja zawarta w art. 23 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela. Według niej stosunek pracy z nauczycielem mianowanym ulega rozwiązaniu w razie czasowej niezdolności do pracy spowodowanej chorobą, jeżeli okres tej niezdolności przekracza rok. Jednak w szczególnie uzasadnionych wypadkach – po stwierdzeniu przez lekarza leczącego poprawy stanu zdrowia nauczyciela i możliwości powrotu do pracy – okres nieobecności w pracy spowodowanej chorobą może być przedłużony ponad rok, nie dłużej jednak niż do dwóch lat, licząc łącznie okres niezdolności do pracy i urlopu dla poratowania zdrowia. Jak nietrudno zauważyć, regulacja ta, wprowadzając ochronę stosunku pracy nauczyciela mianowanego przed rozwiązaniem stosunku pracy w czasie nie dłuższym niż dwa lata, obejmuje okres niezdolności do pracy spowodowanej chorobą wynoszący rok oraz okres dalszej nieobecności w pracy z powodu choroby, na który pracownik otrzymał urlop dla poratowania zdrowia. Gdyby więc omawiany urlop mógł być wykorzystany jednorazowo w pełnym trzyletnim wymiarze, oczywiście przy założeniu, że stan zdrowia pracownika wymaga dalszego powstrzymania się od

pracy w celu kontynuowania leczenia, to ustawodawca musiałby uwzględnić tę sytuację i przewidzieć ochronę pracownika w czasie całego okresu korzystania z urlopu dla poratowania zdrowia, byleby nie był on dłuższy niż trzy lata.

Dopuszczalność udzielenia nauczycielowi urlopu dla poratowania zdrowia na okres nie dłuższy niż „do jednego roku” ma swoje uzasadnienie medyczne. Należy przyjąć, że okres ten uznał ustawodawca za dostatecznie długi i miarodajny dla dokonania oceny zdolności nauczyciela do pracy. Jeżeli zatem przeprowadzone w tym czasie zalecone leczenie nie doprowadziło do poprawy zdrowia nauczyciela i całkowitej zdolności do pracy, przysługuje mu zwolnienie lekarskie od pracy z powodu czasowej niezdolności do pracy wskutek choroby.

Z przedstawionych względów Sąd Najwyższy nie podzielił zgłoszonego w kasacji zarzutu naruszenia art. 73 ust. 3 Karty Nauczyciela. W świetle bowiem przedstawionej interpretacji Sądy obu instancji trafnie uznały, że odmowa udzielenia powodowi dalszego urlopu dla poratowania zdrowia, po wykorzystaniu przez niego urlopu w wymiarze jednego roku, była zgodna z art. 73 ust. 1 i 3 tej Karty.

Nie jest też trafny zarzut naruszenia art. 328 § 2 KPC.

Z dokonanych w sprawie ustaleń wynika, że udzielenie powodowi urlopu dla poratowania zdrowia w czasie od 29 stycznia 1998 r. do 28 stycznia 1999 r. nastąpiło na podstawie czterech decyzji dyrektora strony pozwanej wydawanych w miarę wystawiania przez Komisję Lekarską [...] w N.S. zaświadczeń stwierdzających konieczność powstrzymania się powoda od wykonywania pracy. Sąd Wojewódzki uznał, że decyzje te składały się na okres urlopu „do jednego roku”, o którym stanowi art. 73 ust. 1 Karty Nauczyciela. Powód, zarzucając, że Sąd Wojewódzki nie „wskazał faktów i dowodów świadczących o tym, że osobne i kolejno następujące po sobie decyzje pozwanego o urlopie dla powoda stanowiły taki właśnie >pojedynczy urlop<”, nie wyjaśnił, jaki wpływ miało przypisywane Sądowi uchybienie na wynik sprawy. W każdym razie nie jest słuszny pogląd, że omyłkowa decyzja o udzieleniu powodowi przez dyrektora strony pozwanej dalszego urlopu dla poratowania zdrowia, po wykorzystaniu przez niego urlopu w wymiarze jednego roku, nie mogła być cofnięta.

Z tych względów Sąd Najwyższy oddalił kasację stosownie do art. 393¹² KPC.

=====